

Literatura și tehnica de calcul – provocare sau necesitate

prof. Boloș Milica, Grup Școlar Tehnic, Baia Mare, Limba și literatura română
prof. Istrăuan Adriana, Grup Școlar Tehnic, Baia Mare, Limba și literatura română

„A devenit cumplit de evident că
tehnologia ne-a depășit umanitatea”
Albert Einstein

Trăim într-o societate care ne supune zilnic provocărilor. Viteza de circulație a informației facilitează comunicarea între oameni într-un mod uimitor. Aproape că nu ne mai putem desfășura activitatea profesională fără ajutorul calculatoarelor. Ele se află peste tot: la birou, la domiciliu, în gări, în bănci, în spitale, în școli, etc. Există un consens în a afirma că mijloacele de calcul exercită o influență puternică asupra umanității și posedă un potențial pedagogic care pătrunde tot mai mult în procesul de educație. Cadrele didactice sunt puse tot mai frecvent în situația de a manipula informația pentru documentare, pregătirea lecției noi, prezentarea informațiilor, elaborarea de teste de evaluare, activități de colaborare prin internet cu alte cadre didactice aflate la distanță. Aceste activități se asociază unor abilități și competențe specifice de utilizare a tehnologiei informației: de a localiza informațiile, de a selecta aplicațiile și softul adecvat, de a organiza materialele (secvențial), de a analiza relevanța informațiilor și de a le prezenta în mod corespunzător prin utilizarea minimală a unor softuri utilitare, inclusiv de procesare de text, creare de grafică, realizare a prezentărilor, calcul tabelar și manipulare a bazelor de date, utilizarea prezentărilor interactive, abilitatea de a utiliza Internetul și programele de poștă electronică.

Profesorul de limba și literatura română este cu atât mai mult provocat cu cât el lucrează cu cartea ca obiect fizic, însă observăm că elevii acordă tot mai puțin timp lecturii, iar tehnologia împinge literatura pe suporturi digitale. Criticii literari estimează că peste cincizeci de ani romanele vor fi scrise on-line, chiar de către autor colectiv. În predarea limbii și literaturii române profesorul va trebui să aibă o imaginație bogată pentru a oferi elevilor posibilitatea de a utiliza calculatorul atunci când studiază această disciplină. Elevul trebuie ghidat în a utiliza eficient calculatorul, ca instrument de lucru, nu doar ca modalitate de divertisment, iar pentru aceasta se face apel la interdisciplinaritate, el trebuind să cunoască principalele funcții ale acestuia. La orele de limba și literatura română, cu ajutorul procesorului de text elevul poate redacta diverse tipuri de texte, rezumate, extragerea ideilor, corectarea gramaticală, eseuri, analize literare, formulare tipizate, diverse prezentări atractive. Profesorul elaborează schițe, scheme, fișe de lucru individuale sau de grup, aceste materiale putând fi periodic actualizate, constituind o bază de date utilă în munca pe care o depune. Aplicația power-point are avantajul utilizării textului însoțit de imagine și de sunet, iar o imagine poate face cât o mie de cuvinte. O prezentare de calitate poate transmite foarte multe informații unui auditoriu într-un timp foarte scurt. În spatele ei stă însă o muncă susținută care presupune mai multe etape: stabilirea temei, colectarea materialelor și structurarea informației, utilizarea elementelor grafice și multimedia, structurarea prezentării și prezentarea propriu-zisă. Această aplicație este folosită tot mai des de către profesori în procesul de predare a literaturii prin avantajul ei de a atrage elevul datorită utilizării imaginilor alese în mod corespunzător temei prezentate. Ea poate fi utilizată atât ca moment al unei lecții, cât și pe tot parcursul acesteia, prin implicarea activă a elevilor în comentarea

informațiilor prezentate de către profesor. Prin utilizarea acestui tip de soft, elevul învață să se documenteze, să concentreze informația și să o ordoneze într-un mod logic, să fie atent la aspectul estetic al prezentării sale. Avantajul acestui tip de soft este faptul că elevii pot lucra în echipă realizând prezentarea unor aspecte monografice asupra vieții și activității literare a unui scriitor, reperelor critice privind receptarea unor texte literare și a altor sarcini pe care le propune profesorul.

Utilizarea materialelor multimedia (CD-uri, ecranizări ale unor opere literare, cartea audio) sunt posibile cu ajutorul tehnologiei, iar acestea pot fi puse în slujba lecturii și învățării. Utilizarea unei secvențe audio sau video în cadrul lecției de limba și literatura română presupune apelul la o serie de competențe cognitive din partea elevilor precum: a observa, a recunoaște, a repera, a asocia, a reformula, a imita, a critica, a judeca, a redacta, pentru a putea reflecta la documentul video ca obiect de reprezentare sau punere în scenă a realului, a societății, a spectatorului. Humanitasmultimedia oferă o serie de CD-uri audio ce prezintă versiuni prescurtate și integrale ale textelor, în lectura unor nume sonore ale culturii românești, ale lumii teatrale sau înregistrări de arhivă. *Un alt Caragiale* citit de Andrei Pleșu, *O făclie de Paște*, *La hanul lui Mânjoală* citite de Victor Rebengiuc, *Secretul doctorului Honigberger*, *Domnișoara Cristina* citite de Ion Caramitru, *Apel către lichele* în lectura autorului Gabriel Liiceanu și multe altele. Cd-uri de autor precum: I.L. Caragiale, Mihai Eminescu, Nichita Stănescu, Ion Creangă sunt materiale didactice importante care pot fi utilizate de către profesori la orele de Limba și literatura română. Secvența video, de orice fel ar fi ea, reprezintă o sursă didactică ce stă la baza activităților de comunicare orală și scrisă. Profesorii trebuie să reflecteze împreună cu elevii asupra filmelor, să creeze sesiuni de analize și dezbateri. Cinema-ul trebuie văzut ca o artă vie, în permanentă schimbare și care se adresează unui public larg. Vizionarea unui film permite constituirea unei memorii colective care pune față în față puncte de vedere diferite și strategii de receptare individualizate. Asemănător receptării textului literar, în cadrul analizei pot fi regăsite o multitudine de puncte de vedere și opinii contradictorii. Fiecare film poate fi însoțit de un demers pedagogic care să încerce să multiplice perspectivele și să exploateze didactic resursele oferite de peliculă. Un element esențial este reprezentat de dimensiunea estetică, alături de latura tematică, de reprezentarea mediatizată a realului și de contextul sau realitatea în care se înscrie. Utilizarea unor asemenea materiale implică elevul din punct de vedere intelectual, afectiv, moral și estetic. Alături de interpretările și reevaluările originale efectuate cu elevii, scopul este acela de a-și exprima un punct de vedere personal în legătură cu diverse aspecte ale filmului: descrierea elementelor de limbaj, schimbul de valori și atitudini, promovarea valorilor cultural-umane, compararea filmului cu opera literară, în cazul în care este o ecranizare a unei cărți, observarea viziunii regizorului, compararea ideilor, a sentimentelor transmise. Este cunoscut faptul că o serie de opere ale scriitorilor români au fost ecranizate, aceste filme fiind derulate și pe unele canale de televiziune: *Moromeții*, *Amintiri din copilărie*, *Ion*, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, *Pădurea Spânzuraților*, etc.

Internetul este, fie că ne place sau nu, o sursă importantă de documentare atât pentru elevi cât și pentru adulți, bogăția resurselor informative îl plasează pe primul loc în ierarhia surselor de informare și ne face să apelăm la acest mijloc de câte ori avem nevoie. Utilizarea Internetului ca mijloc de învățământ este pândită de pericolul comunicării fără obiective precise. Se impune astfel existența unei sarcini de lucru sau a unui proiect care să mobilizeze elevul să-și orienteze activitatea. Profesorul trebuie să atragă atenția asupra existenței unor site-uri literare și culturale care pot să ofere resurse valoroase de documentare. Toate

bibliotecile au site putându-se consulta on-line cataloagele și listele de cărți, acestea fiind structurate pe domenii. Biblioteca virtuală românească(biblioteca.euroweb.ro) oferă numeroase cărți electronice ale principalilor scriitori români, fiind un proiect al Asociației pentru Inițiativă Culturală în Internet. Dicționarul on-line al scriitorilor români contemporani conține și câte o scurtă biografie a acestora, precum și link-uri către alte site-uri sau bloguri ale unor scriitori. Un portal cultural care funcționează ca o bibliotecă virtuală este liternet.ro care prezintă diverse personalități ale culturii române, paginile cuprinzând opere publicate, opinii critice, fragmente. Pot fi de asemenea solicitate o serie de reviste electronice care sosesc prin e-mail. Site-urile de poezie nu lipsesc nici ele: poezie.ro, romanian-voice.com care cuprind colecții importante de poezie, teatru sau colide românești, acestea fiind selectate în funcție de preferințele publicului. De interes pentru literatura română pot fi și site-urile diverselor asociații care se ocupă de promovarea culturii, site-uri ale revistelor de cultură și literatură: Observator Cultural, Dilema Veche, Contrafort, Convorbiri Literare, Orizont Literar, Polemica, Secolul 21, România literară unde pot fi consultate diverse articole și publicații ale scriitorilor, criticilor și oamenilor de cultură. În ultimii ani, din ce în ce mai mulți artiști, poeți, prozatori și oameni de cultură apelează la Internet ca mijloc de transmitere a operelor lor. Enciclopediile și dicționarele on-line oferă de asemenea accesul rapid al elevului la informații, definiții și utilizarea lor în rezolvarea diverselor sarcini de lucru. Există avantaje și dezavantaje ale utilizării Internetului, acesta oferind un acces facil și economic la o mare cantitate de informație, facilitează difuzarea creațiilor proprii, dezvoltă abilități de căutare, selecție și organizare a informației, important este ca elevul să utilizeze eficient aceste surse, să le coreleze cu cele clasice și să fie conștient de timpul pe care îl petrece în fața calculatorului.

Platforma educațională A.E.L. a fost oferită de Ministerul Educației și Siveco în urmă cu câțiva ani, propunând o serie de lecții interactive în format electronic. În cadrul limbii și literaturii române lecțiile propuse pentru liceu sunt reduse, iar utilizarea lor de către profesori este dificilă datorită subiectivismului materiei. În ceea ce privește lecția de limbă și comunicare totul depinde de inițierea profesorilor în utilizarea platformei și de creativitatea acestora.

Softurile educaționale pot fi folosite pentru predare, învățare prin descoperire dirijată, pentru exersare sau evaluare. Utilizarea lor încurajează centrarea pe elev a învățării, iar pentru o eficacitate maximă ele trebuie îmbinate cu predarea clasică. Rolul profesorului în utilizarea acestor resurse rămâne primordial, prin creativitatea acestuia și deschiderea către inovație, fiind mereu și firesc în mijlocul provocărilor, fiind oameni ai timpului pe care îl trăim.

Bibliografie:

- Emil Dumbravă, Utilizarea calculatorului în studiul limbii și literaturii române
Miloșescu, Adriana, Tehnologia informației, Editura Teora, București, 2000
Mihaela Ilie, Radu Jugureanu, Otilia Stefania Păcurari, Olimpius Istrate, Emil Dragomirescu, Dana Vlădoiu, Manual de instruire a profesorilor pentru utilizarea platformelor de E-Learning, Siveco, Litera Internațional